V. Univ. Bibl.

ŠALTINIS
Krynica
Biełaruskaja Narodnaja Hazeta
Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 38 (747).
Cana 10 ct.
VILNIA, 14.V.1940 h.
Hod vydańnia XXII

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity. Zahranicu — ŭdvaja daražej.
Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Pylimo g-vê 1—2, tel. 28-32
Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.
Redaktar pryjmaje 15—16 hadz.

Патрэба Літоўска-Беларускай Аўтокефальнай Царквы

Адкрытае пісьмо архімандрыта Піліпа Марозава да мітрапаліта Элеўфэрага ўскалыхнула грамадзка-рэлігійнай думкай праваслаўных кругоў беларускіх і расейскіх, а так-жа зацікавіла і грамадзянства літоўскае. Гэнаму пісьму мы пасьвяцілі два артыкулы ў „Крыніцы“: у першым пазнаёмілі грамадзянства з агульным зьместам яго, а ў другім зьвярнулі ўвагу грамадзянства на прынцыповую справу літоўска-беларускай аўтокефальнай царквы. Сяньня думаем да гэтай справы вярнуцца йшчэ, разважаючы яе шырэй і глыбей. Вось галоўныя аргуманты, якія прамаўляюць за аўтокефаліяй.

1. Дабро самай царквы вымагае, каб яна была аўтокефальнай. Царква тады належна разьвіваецца і памысна працуе, калі яна блізка стаіць да народных масаў. Сучасная літоўская праваслаўная царква ад масаў стаіць далёка, бо яна трымаецца расейскіх нацыяналістычных традыцыяў і трымаецца перастарэўшай праўнай залежнасьці ад маскоўскага мітрапаліта. Выходзіць, што літоўская царква беларускім праваслаўным масам, а так-жа і расейцам, якія ўжо зжыліся з Літвой, ёсьць чужой і далёкай. Так неяк злажылася, што каля праваслаўнай царквы ў Ліцьве зьвіла сабе гняздо расейская рэакцыя і ўпрагла царкву ў свае аглоблі.

2. Дабро дзяржавы такжа вымагае аўтокефальнасьці праваслаўнай царквы. Як не кажы, а выходзе неяк гэтак, што бальшавіцкая Масква прызнала Вільню за Літвой, а праваснаўная Масква гэтую ўладу як-бы агранічае, бо мае найвышэйшую ўладу над праваслаўнымі грамадзянамі Літвы. А гэта ўжо для дзяржавы зусім непажадана, гэта свайго роду ірыдэнта, гэта, казаў-бы, нейкая шчэрбіна ў сьцяне дзяржавы, праз якую могуць пралазіць чужыя ўплывы, часам зусім для дзяржавы непажаданыя.

3. Прыклад дзьвюх балтыцкіх дзяржаваў панукае і Літву да таго, каб і яе царква была аўтокефальнай. Латвія і Эстонія маюць праваслаўныя цэрквы аўтокефальныя, незалежныя ад маскоўскага мітрапаліта. Чаму пад гэтым узглядам мае астацца ў задзе ад іх Літва, якая ёсьць суседкай і блізкой супрацоўнічкай гэных дзяржаваў?

4. Хто проціў аўтокефаліі і чаму? Проціў— расейскія эмігранты, рэакцыянэры, „быўшыя людзі“ быўшыя русыфікатары і Яны проціў аўтокефаліі, бо гэтая разбурвае іх гняздо, якое яны сабе зьвілі ў царкве. Проціў аўтокефаліі „тоже бѣлоруссы“, — праз ѣ і два с. Яны проціў, бо не дарасьлі да беларускай нацыянальнай сьведамасьці і да зразуменьня тых карысьцяў, якія выплываюць з аўтокефаліі царквы для праваслаўных беларусаў у Ліцьве. Пры гэтым зазначаем, што ўсе праваслаўныя нацыянальна сьведамыя беларусы і ўсе паступовыя, сучасных пагглядаў, расейцы стаяць за аўтокефалію царквы ў Ліцьве.

5. Праціўнікі аўтокефаліі ў Ліцьве думаюць, ці толькі так гавораць, што стварэньне аўтокефаліі йдзе проціў самай царквы і яе законаў. Тымчасам не: гэткі самадзельны лад царквы зьяўляецца вымогай самай царквы і яе законаў. Так было заўсёды і ўсюды, што калі дзе які народ дасьпеў да сваей дзяржаўнасьці і здабыў яе, дык і царква так-жа становіцца самастойнай і незалежнай. Праціўнікі аўтокефаліі могуць паклікацца толькі на палітычныя аргуманты, але не на царкоўныя і кананічныя. Трэба-ж пры гэтым памятаваць, што калі якая царква аддзяляецца ад тэй, да якой яна дагэтуль належала, дык уходзе ў бліжэйшую лучнасьць і залежнасьць ад усяленскага патрыярха Кастантынопальскага.

Словам, усё прамаўляе за тым, каб літоўская праваслаўная царква была незалежнай, аўтокефальнай. Думаем, што да гэтай справы будзем яшчэ вяртацца нераз.

К. Мілановіч

Vajna rasšyrajecca

Niemcy zajmajuć Halandyju i Belhiju

Luxemburg užo ŭ niamieckich rukach

10 maja a 3 hadzinie ranicy niemcy pačali vialikuju ataku na Zachadzie. U henuju chvilinu niamieckaje vojska pierajšło hranicy Halandyi, Belhii i nievialikaha kniastva Luxemburg. Adnačasna niamieckija samaloty zbombardavali vialikija halandzkija miesty Rotterdam, Hagu, Amsterdam, stalicu Belhii Brukselu, port Antverpiju, francuskija miesty Nancy, Lille, Lyon, Colmar, Pantoise, Luxeuli i šmat inšych miascovaściaŭ, daroh, mastoŭ, čyhunačnych šlachoŭ i stancyjaŭ, a tak-ža mnoha latunskich stancyjaŭ u Francyi, Anhlii, Belhii i Halandyi. U mnohich miascoch Halandyi i Belhii niamieckija samaloty vysadzili vialikija desanty svajho vojska, katorym udałosia adrazu zaniać latunskija stancyi ŭ Hazie i Amsterdamie. Koratka havoračy, niemcy bliskavičnym sposabam zaatakavali Halandyju, Belhiju i Luxemburg, kab zabrać hetyja krai i praz ich, abminajučy liniju Maginota, zaatakavać Francyju i pryblizicca da Anhlii, da jakoje z Belhii ŭsiaho 100 klm.

Čamu Niamieččyna zabiraje Halandyju i Belhiju

Svoj hety pastupak pajaśniajuć niemcy tym, što jany daviedalisia, što praz Belhiju i Halandyju ŭ najbližejšym časie Anhlija i Francyja mieli zaatakavać Niamieččynu. Voś ža niemcy pastanavili baranicca i ŭziać pad svaju apieku neŭtralnaść Belhii i Halandyi.

Pry tym Hitler zajaviŭ, što ŭžo 300 hod metaj uradu Anhlii i Francyi jość trymać niemcaŭ u biassilli i dziela taho, u praciahu 200 hod Francyja abviaščała Niamieččynie 31 razoŭ vajnu. Anhlija i Francyja zaŭsiody viali varožuju da Niamieččyny palityku i ciapier chočuć Niamieččynu pieramahčy i padzialić na mnoha małych dziaržavak, kab takim čynam Niamieččyna nie mahła adyjhryvać bolšaje roli. Niemcy da hetaha nia mohuć dapuścić. Pieramahli jany ,vysłanuju suproć Niamieččyny Polšč, nie dali mahčymaści zaatakavać Niamieččynu z poŭnačy, ciapier chacieli zaatakavać nas praz Belhiju i Halandyju. Siahońnia pačynajecca baraćba — kazaŭ u kancy Hitler — jakaja vyrašyć los niamieckaha narodu na budučaje tysiačahodździe.

(*Dalejšy ciah viestak z frontu Halandyi, Belhii i inš. krajoŭ na 2 bač.*)

Padziei ŭ Halandyi i Belhii i vodhuki ich u inšych dziaržavach

Pałažeńnie ŭ Halandyi i Belhii

Niamieckaja ataka ŭ Halandyi, Belhii i Luxemburgu zrabiła pryhniatajučaje ŭražańnie, choć faktyčna ŭsie hetaha spadziavalisia. U Halandyi, jakaja ŭ mirny čas mieła armiju z 35,000 žaŭnieraŭ, apošnimi dniami zmabilizavała bolš pałaviny miljona ludziej, padminavała darohi i pryhatavała da zaliećcia vadoj častku svajho kraju. Dziaržaŭny-ž skarb i roznyja dorahacennyja pradmiety z muzejaŭ daŭno ŭžo pachavany, a miesty pabudavali prociŭłatunskija i prociŭhazavyja schovy, ludzi zabiaśpiečany ŭ maski i h. d. Toje samaje badaj i ŭ Belhii. Tam tak-ža ŭsio było pryhatavana da abarony i pabudavany, tak jak i ŭ Halandyi, adpaviednyja krepaści. U časie niamieckaje ataki adbyvałasia ŭžo tolki kančatkavaja mabilizacyja.

Nia hledziačy na ŭsie hetyja pryhatavańni niemcam udałosia ŭvajšci na terytoryju Belhii i Halandyi, **a Luxemburg 12 h. m. užo byŭ uvieś u niamieckich rukach,** choć na spatkańnie niemcaŭ na prośbu ŭradu Luxemburgu ŭvajšło tudy francuskaje vojska jašče 10 h. m., jakoje adnak niemcy pieramahli.

Urady Belhii i Halandyi vostra zapratestavali suproć niamieckaha napadu na ichnija haspadarstvy, źviartajučy ŭvahu, što Niamieččyna nie daručyła im nijakaha ŭltymatum, damahańnia ci pratestu. Adnačasna ŭrad Belhii i Halandyi źviarnulisia da Anhlii i Francyi z prośbaj pamahčy im u baraćbie z Niamieččynaj u abaronie niezaležnaści svaich krajoŭ.

Francyja i Anhlija baroniać Halandyi i Belhii

U toj samy dzień 10 h. m. francuskija i anhlickija specyjalnyja vajskovyja zmataryzavanyja korpusy, spaŭniajučy proś bu halandcaŭ i belhijcaŭ, vyjechali ŭ Belhiju i Halandyju, dzie, kali pišam hetyja radki, zmahajucca pobač z halandzkaj i belhijskaj armijami suproć Niamieččyny.

Halandzkaj armijaj kamanduje halandzki štab, belhijskaj armijaj kamanduje karol Belhii Leopold II i z svaim štabam, ahulnaje adnak kamandavańnie zachodnim frontam u Belhii i Halandyi ŭziaŭ u svaje ruki francuski štab.

U Halandzkaj Indyi pakulšto supakoj. U spravie henaje krainy anhlicki ambasadar adviedaŭ u Tokijo japonskaha premjera, katory, byccam, zajaviŭ, što Halandzkaj Indyi z boku Japonii ničoha nie hrazić datul, pakul chto inšy jaje nia budzie prabavać zachapić i źmianić dasiulešniaje tam pałažeńnie.

Pałažeńnie na zachodnim froncie

Jak vyhladaje sytuacyja na froncie ŭ Belhii i Halandyi, ciažka skazać. Viestki adtul uściaž supiarečnyja. Niemcy ćvierdziać, što jany, nia hledziačy na mocnyja supraciŭleńni halandcaŭ i belhijcaŭ pastupova zajmajuć terytoryju Belhii i Halandyi, pračyščajučy sabie darohu ciažkoj artyleryjaj i bombami z samalotaŭ, jakija papiaradžajuć nastupleńni niemcaŭ. Niemcy padajuć, što im užo ŭdałosia zabrać całuju paŭnočnuju pravincyju Halandyi, a ŭ Belhii zabrali most Karala Alberta, jaki źjaŭlajecca vielmi važnym stratehičnym punktam. U druhim miescy kala m. Liege ŭdałosia im byccam zaniać niekatoryja krepasnyja punkty.

Halandcy i belhijcy ćvierdziać, što niemcam udałosia pierajści ichnija hranicy, adnak dalej jany nie pasunulisia, jak tolki da ŭmocnenych halandzkich i belhijskich pazycyjaŭ. Zaniatyja niamieckimi desantami latunskija stancyi ŭ Hazie i Amsterdamie halandcy adabrali, nisto žačy mnoha niamieckich samalotaŭ. Halandcy padajuć, što **desant niamieckich latunoŭ u Hazie mieŭ namier schapić halandzkuju karalevu Vilhelminu i vyvieźci jaje ŭ Niamieččynu,** ale heta nie ŭdałosia, bo ŭvieś heny desant raźbity. Inšyja niamieckija desanty, vysadžanyja z samalotaŭ pry pomačy parašutaŭ-spadachronaŭ, taksama byccam raźbity, jak u Halandyi, tak i ŭ Belhii. 14 h. m. byli navat viestki, što niemcy, pry pomačy parašutaŭ vysadzili svaje desanty ŭ Francyi za liniju Maginota.

I Švajcaryju bombardujuć

Niemcy, zaatakavaŭšy Halandyju i Belhiju, uzmocnili adnačasna svaje ataki na liniju Maginota i na paŭdzionnuju Francyju pry pomačy samalotaŭ. Pry tym, ci praz pamyłku, ci śviedama, niamieckija samaloty zbombardavali niekatoryja miascovaści ŭ Švajcaryi. Z hetaje pryčyny tam nastupiła jašče bolšaja tryvoha i abvieščana ahulnaja mabilizacyja. Prezydent Švajcaryi zaklikaŭ nasielnictva być hatovymi baranić niezaležnaść svajho kraju.

Budzie vajna, jakoj śviet jašče nia bačyŭ

Ciapier vajna faktyčna ŭžo adbyvajecca biaz nijakich ahraničeńniaŭ. Samaloty bombardujuć nia tolki tyja miascy, dzie jość vojska i krepaści, ale i tam dzie hetaha niama. Robiać heta jak niemcy, tak francuzy i anhlijcy. Časta navat zdarajecca, što bombardujucca i špitali. Niemcy, byccam, vysyłajuć desanty svaich sałdat u Halandyi, Belhii i Francyi u čužych formach, u halandzkich, belhijskich, u cyvilnaj a navat i ŭ žanočkaj adziežy! Z hetaj pryčyny francuzy abviešcili zajavu, što kali niemcy dalej hetak buduć rabić, dyk sajuźniki kožnaha napatkanaha žaŭniera niamieckaha ŭ čužoj formie buduć rastrelvać. Halandyja i Belhija, bačačy takija sposaby baraćby, źviarnułasia z prośbaj da Mussoliniha, prezydenta Roosevelta i Papy Rymskaha addzieić na vajujučyja starony, kab jany nie zabivali cyvilnych ludziej i nie bombardavali miascoŭ, dzie niama vojska i vajskovych abjektaŭ.

U padavanych viestkach takža nia vidać praŭdy. Niemcy padajuć, što jany źnistožyli cełyja sotni sajuźnickich samalotaŭ i što straty ŭ ludziach u sajuźnikaŭ taksama vializarnyja, a sajuźniki padajuć, što jany źbivajuć dziesiatki i sotni niamieckich samalotaŭ. Ahułam, zdajecca, kala 100 samalotaŭ hinie štodzień jak z adnaho boku, tak i z druhoha.

Kali tak dalej budzie raźvivacca vajna, dyk chutka, mahčyma, pačujem ab trujučych hazach.

Havas—francuskaje infarmacyjnaje ahienctva,padajučy viestku ab niamieckaj atacy na Belhiju i Halandyju, zaznačyła, što tam budzie vajna, jakoj jašče śviet nia bačyŭ.

K. Jezavitaŭ

Padzieł biełaruskaie narodnaje tvorčaści na hrupy

Źbiralniki biełaruskaha folkloru, a taksama i sam narod biełaruski, padzialajuć svaje pieśni i inšyja tvory na hetkija hrupy:

A. Abradavyja pieśni, źviazanyja z paroj hodu i pracaj u poli i ŭ chacie.

Siudy adnosiacca:

1. Kaladnyja pieśni, što śpiavajucca na praciahu 2-ch tydniaŭ, pačynajučy ad 25.XII i pa 7.I kožnaha hodu. Z imi časta źviazany zvyčaj „kaladavańnia", jaki taksama treba apisać.

2. Ščadroŭskija pieśni, jakija śpiavajuć na „Ščodruju kućciu" pad Novy hod, abchodziačy znajomych pa chatach. Uviečary — varožać.

3. Zapusnyja pieśni, abo maślaničnyja, jakija źviazany z maślanicaj i jaje zvyčai. (Zapisvać nia tolki pieśni, ale i zvyčai.)

4. Viesnavyja pieśni, jakimi „zaklikajuć viasnu" („hukajuć viasnu"), a taksama i zvyčai i abstanoŭka „zaklikańnia". U niekatorych miascovaściach hetyja pieśni pačynajuć śpiavać z „Aŭdakiei", h. zn. z 1 sakavika, u inšych — z 25 sakavika.

5. Vałačobnyja pieśni, źviazanyja z Vialikadniem, jakija śpiavajuć „vałačobniki", abchodziačy chaty. Zvyčai i abstanoŭka ŭ vašaj miascovaści? Ci chodziać vałačobniki? Ci prosta pa chatach śpiavajuć vialikadnyja pieśni?

6. Karahodnyja pieśni, jakija ŭ šerahu miascovaściaŭ pačynajuć śpiavać na druhi dzień Vialikadnia. Dzie i jak vodziać karahod?

7. Radaŭnica i źviazanyja z jej zvyčai, pryčytańni (hałašeńni) i pieśni. Kali ŭ vas spraŭlajuć Radaŭnicu? Ci spraŭlajuć Naŭski dzień? Kali i jak?

8. Juraŭskija pieśni i źviazanyja z hetym dniom zvyčai, abrady i prymiety.

9. Rusalnyja pieśni, abo Siomušnyja, ci Troičnyja, i źviazanyja z imi zvyčai, prymiety i abrady. Apisvajučy abrady, adznačać: dzie i chto staić, što robić i havoryć, jakoje značeńnie nadajecca hetym słovam i rucham.

10. Kupalskija pieśni, zvyčai, prymiety i abrady, jakija źviazany z 24 červieniem. Jak zapalivajuć vohniščа? Dzie? Chto? Kali?

11. Piatroŭskija pieśni, źviazanyja z dniom Piatra i Paŭła, hetak zvanyja ŭ narodzie „piatroŭki".

12. Sienakosnyja pieśni i zvyčai, źviazanyja z sienakosam.

13. Pastušnyja—z pastušaju pracaju.

14. Žniŭnyja — z zažynam, žnivom i dažynkami.

15. Tałočnyja — z tałakoju.

16. Illanyja — z rvańniem i apracoŭkaj lonu. Praces apracoŭki ŭ vas.

17. Struhaŭskija—z pracaju na struhoch i łajbach.

18. Płytahonnyja — z pracaju na płytoch (hankach).

19 Pieśni, źviazanyja z inšymi pracami i viaskovymi prafesyjami.

B. Abradavyja pieśni, źviazanyja z roznymi zdareńniami i momantami žyćcia čałavieka.

Siudy adnosiacca:

20. Chreśbinnyja pieśni, zvyčai i abrady, źviazanyja z naradžeńniem čałavieka i chryścinami.

21. Dziciačyja pieśni, siarod jakich treba asobna zapisać i adroźnivać: kały-

Źmiena ŭradu ŭ Anhlii

U haračuju chvilinu niamieckaj ataki na Belhiju i Halandyju Anhlija pieražyvaje ciažki ŭradavy kryzys. Chamberlain, paśla vialikich atakaŭ na jaho z boku apazycyi za jaho niasprytnuju palityku i pavolnuju akcyju ŭ vajnie, padaŭsia ŭ adstaŭku. Novy ŭrad stvaryŭ paśla paru dzion Churchil, katory zaprasiŭ u svoj urad pradstaŭnikoŭ usich anhlickich partyjaŭ i stvaryŭ urad nacyjanalnaje abarony. U novym uradzie zasiadajuć miž inšym b. premjer Lloyd George, b. min.Eden, Sinclier, pavadyr Partyi Pracy Atlee i inš. vydatnyja palityki.

U Anhlii karol Jury z uvahi na pavahu pałažeńnia na froncie padpisaŭ praklamacyju, na asnovie jakoj u Anhlii budzie zmabilizavana dadatkova kala 2 z pałavinaj miljonaŭ žaŭnieraŭ.

Anhlija ciapier u bolšaj niebiaśpiecy, jak u 1914 h.

Hetak ćvierdzić viedamy anhlicki palityk Lloyd George

8 h. m. na pasiedžańni anhlickaha parlamantu vystupiŭ z pramovaj [b. premjer Anhlii Lloyd George, katory vostra krytykavaŭ dziejnaść uradu Chamberlain'a i miž inšym hetak kazaŭ: „Našaje stratehičnaje pałažeńnie jość daloka horšaje, čymsia raniej. Najvialikšym tryumfam hetaha nia zvyčajnaha čałavieka — Hitlera jość toje, što jon uvioŭ nas u daloka bolšuju niabiaśpieku, čymsia jahonyja papiaredniki ŭ 1914 hodzie. Niama ŭžo Čechasłavaččyny, henaje strały ŭ serca Niamieččyny, z miljonnaj dobraj armijaj. Heta adna zhublenaja stratehičnaja pazycyja. Druhaja addanaja pazycyja — heta francuska-saviecki dahavor, na asnovie jakoha SSSR mieła pamahać Čechasłavaččynie. Treciaja prajhranaja pazycyja heta Rumynija, jakaja praktyčna znachodzicca ŭ rukach Niamieččyny. Akupacyja Narvehii zbližaje na 200 mil. niamieckija samaloty i padvodnyja łodki da anhlickich bierahoŭ." Žviarnuŭ tak-ža L. George ŭvahu i na toje, što zusim biespadstaŭna anhlijcy napadajuć na Švecyju, što jana nie pamahaje Narvehii, bo—kazaŭ jon—Anhlija abiacała pamahčy i ratavać Polšč, a nia vysłała joj ani adnaho samalotu.

Stanoviśča Italii, Papy Rymskaha i Zł. Štataŭ Ameryki

Stanoviśča Italii dalej nia vyraznaje. Pakul-što jana ŭ vajnu jašče nie miašajecca. Italjanskaja fašystoŭskaja presa vielmi zadavolena z niamieckaj ataki na Belhiju i Halandyju.

Papa Rymski, katory susiedzuje ŭ adnym i tym samym italjanskim mieście z Mussolinim, vyrazna publične zhaniŭ niamieckuju ataku na Halandyju,Belhiju i Luxemburg, i hetym dziaržavam pierasłaŭ svoj spahad i bahasłavienstva.

Złuč. Štaty Paŭnč. Ameryki taksama ŭstrymlivajucca jašče ad vajny, ale Prezydent Roosevelt zaklikaŭ usich amerykancaŭ być hatovymi baranić vartaści kultury, dziakujučy jakim u Amerycy jość svaboda.

Vodhuki baraćby z zachodniaha frontu na Bałkanach

U Rumynii, z uvahi na ahulnaje tryvožnaje pałažeńnie ŭ Eŭropie, stvorany novy ŭrad, jaki maje być uradam nacyjanalnaje jednaści i abarony.

U Tureččynie ŭrad zmabilizavaŭ kala paŭtara miljonaŭ žaŭnieraŭ.

Juhasłavija starajecca zaklučyć dahavor ab nienapadańni i ab supolnaj pomačy z SSSR. Viestka heta asabliva nie padabajecca Italii i Madziarščynie.

Rep.

Zachodniaja Savieckaja Biełaruś

Zachodniaja Biełaruś zajmaje kala sto tysiač kvadratnych kilometraŭ i ciahniecca ad samaj Dźviny da Buhu i Prypiaci, a navat pierachodzić na pravy bierah hetaj raki. Praz siaredzinu kraju pływie Nioman z svaimi prytokami (jak Vialla i Ščara), Dzisna na poŭnačy, Nareŭ z Babrom u Biełastoččynie, a Muchaviec, Jasiołda i Pina—na Paleśsi. Kanały, złučajučyja Prypiać (a tym samym i Dniepr) z Niomanam i Buham, dasiul zapuščanyja, ciapier ačyščajucca i pašyrajucca. Chutka ŭtvorycca vielmi važnaja sietka vodnych daroh praz usiu Biełaruś, što pavinna ažyvić sielskuju i lesnuju haspadarku, raźvić promysieł i pavialičyć handal.

U Zachodniaj Biełarusi jość piać miljonaŭ nasielnictva: čatyry miljony samych biełarusaŭ, čatyrysta tysiač žydoŭ dy paŭmiljona palakoŭ, ličvinoŭ i rasiejcaŭ.

Vialikich miestaŭ u siahońniašniaj Zach. Biełarusi niama zusim, mienšych-ža jość niamnoha.

85 prac. nasielnictva žyvie pa vioskach i zajmajecca ziemlarobstvam. Tolki nievialičkaja častka žycharoŭ, jakich 25 tysiač ludziej, maje zarabotak u fabrykach i zavodach. Z hetaha liku pałavina pracuje ŭ biełastockich pradzilniach i tkalniach, a druhaja pałavina pry vyrubcy i abrabotcy lesu, u młynach i śpirtavych fabrykach.

Ramiasłom zajmajecca kala 30 tysiač čałaviek; bolš usiaho — šaŭcoŭ i kraŭcoŭ (pa 5 tysiač), dalej iduć kavali i stalary (pa 3 tysiačy). Da hetaj pary było jašče šmat roznych polskich uradoŭcaŭ, katoryja tam žyli dy bahacieli koštam sialanskaj pracy. Ciapier jany pajšli ŭ pročki.

Z handlu žyvie 4 prac. nasielnictva. Handal hety drobny, maładachodny i znachodzicca amal uvieś u rukach žydoŭskaj biednaty.

Ziemlarobskaja kultura nadta słabaja. Pad arboj znachodzicca tolki 38 prac. ahulnaj płoščy, 12 prac. zajmajuć łuhi (sienažaci), 8 prac. paśbiščy, 15 prac. bałoty i piaski. Bolš usiaho siejuć žyta i avios dy sadziać bulbu. Uradžai vielmi małyja. Naahuł z hektara źbirajuć 8—9q ziarna,*) 100q bulby, 4q harochu. Koniej jość uva ŭsiej Zach. Biełarusi 800 tysiač štuk, karoŭ trochi bolš jak miljon, śviniej paŭtara miljona. Žyvioła naahuł drobnaja i mała daje karyści.

Čaćviortaja časć Zachodniaj Biełarusi pakrytaja lesam. Polski ŭrad nadta jaho vycierabiŭ.

Čyhunak u Zach. Biełarusi mała — tolki try tysiačy kilometraŭ. Šosaŭ budzie pryblizna 7500 kilometraŭ. Niedachop dobrych daroh heta adna z važniejšych balučak u Zach. Biełarusi.

St. Lubič-Majeŭski

*) q — padvojny centnar, 100 kilo

Biełaruskaja Pilihrymka u Kalvaryju

Usim biełarusam padajecca da viedama, što Biełaruskaja Pilihrymka ŭ Kalvaryju z Vilni, z kaścioła śv. Mikałaja, adbudziecca sioleta ŭ niadzielu 2-ha červienia. Da ŭčaścia ŭ hetaj pilihrymcy zaklikajucca ŭsie biełarusy ŭ Vilni i na pravincyi. Čas biel. nabažeństva 2.VI i čas vychadu pilihrymki z Vilni budzie padany ŭ nastupnym numary „Krynicy".

chanki, jakija śpiavajuć nad kalyskaj, zabaŭlanki, jakimi zabaŭlae dzicia maci, ułasna-dziciačyja, jakija śpiavajuć sami dzieci pry hulniach,, raźličeńniach pierad hulniami i dla siabie samych.

22. Viasielnyja pieśni, zvyčai, abrady i roznyja momanty: vyhladzinaŭ, zapoinaŭ, zaručynaŭ, umovaŭ i samaha viasiella, a taksama pierezvaŭ. Treba padrabiazna zapisać, jak usio adbyvajecca ŭ vašaj miascovaści: kali, chto i što robić, u jakija momanty, chto i kamu i što śpiavaje i havoryć. Važna adznačyć: ci ŭ vašaj miascovaści pany pry panščynie karystalisia pravam „pieršaje nočy"? Ci robiać ŭ vas prydanki „dzieda" z sałomy i jak jaho prybirajuć? Jak piakuć karavaj? Jakija na im vypiakajuć fihury? Viasielnyja śpievy časta byvajuć saromnyja, ale i ich abaviazkava treba zapisyvać, bo dla navuki važna viedać usio.

23. Pachavalnyja hałašeńni i pachavalnyja abrady, zvyčai i prykmiety.

24. Paminalnyja zvyčai i pieśni, jakija śpiavajuć „starcy", paminajučy niabožčykaŭ na kirmašoch. „Dziady" i zvyčai na ich.

25 Pieśni bytavyja, što z nijakimi abradami nie źviazanyja i śpiavajucca „aby kali", zakranajučy roznyja temy: 1) siamiejnaje žyćcio, 2) susiedzkija ŭzajemaadnosiny, 3) panščynu i pryhon, 4) sałdatčynu, 5) razbojnickija pieśni, 6) aryštanckija, 7) žartaŭlivyja, 8) pra źviaroŭ i ptušak, 9) prypieŭki da tancaŭ, 10) prypieŭki dla śpievaŭ pad harmonik, 11) „častuški".

26. Prykazki i prysłoŭje.

27. Zahadki.

28. Zamovy, zvyčai z imi źviazanyja, prykmiety i teksty zamovaŭ. Čaraŭniki.

29. Varažba i varažbity.

30. Kazki. Zapisać teksty kazak i apisać samych kazačnikaŭ.

31. Bahatyrskija pieśni (byliny).

32. Histaryčnyja pieśni pra roznych asob i padziei.

33. Duchoŭnyja vieršy.

34. Narodnyja dramatyčnyja tvory: scenki dla „betlejki" (biełaruskaha „vertepa"), słovy i melodyi dla „kazy", a taksama roznyja inšyja scenki, jak „taŭčylon" dy inš.

Zaŭvahi dla źbiralnikaŭ narodnaje tvorčaści

1. Zapisvać najlepš ad niapiśmiennych žančyn, mužčyn i małych dziaciej, jakija jašče nie chadzili ŭ školu, bo na ichniuju movu nia było čužych upłyvaŭ kižnych i školnych.

2. Zapisvać abaviazkava treba tak, jak vymaŭlaje śpiavačka ci apaviadalnik, choć-by na vaš pahlad jany i vymaŭlali niepravidłova z boku litaraturnaha i hramatyčnaha, bo ŭ narodzie i movie narodnaj svaja hramatyka i svaje pravily, jakija my i čočam, šlacham zapisaŭ narodnaje tvorčaści, daśledvać.

3. Kožnuju pieśniu najlepš zapisvać na asobnaj bačyncy sšytka i na adnym baku, kab druhi astavaŭsia čystym. Kali-ž z braku papiery hetaha zrabić nia možna, dyk možna pisać i adno za adnym, numarujučy zapisy.

4. Pad kožnym zapisam treba adznačyć: 1) dzie, 2) kali, 3) chto i 4) ad kaho zapisaŭ pieśniu, kazku ci zvyčaj.

5. Zapisanaje na terytoryi Łatvijskaje respubliki, prašu nakiroŭvać na adres: Kanstantynu Jezavitavu, Ryha, Miežaparka, Siguldas prospektas № 64, dz. 1.

6. Zapisanyja na terytoryi Litoŭskaj respubliki, nakiroŭvać na adres „Krynicy".

BIEŁARUSKAJA CHRONIKA

Źmiena hadzinaŭ biełaruskaha lektoratu ŭ Vilenskim Universytecie. Pačynajučy z 14-ha maja lektorat biełaruskaha jazyka i litaratury byvaje nia ŭ tych hadzinach, što pakazany ŭ № 36 „Krynicy," a voś u hetkich:

Lektorat biełaruskaha jazyka byvaje: u paniadziełki ad 16—18 hadz. ŭ zali VIII, u sierady ad 16—18 hadz. ŭ zali VII, u čaćvierhi ad 8—9 u zali VIII. Lektorat biełaruskaje litaratury: u aŭtorki ad 16—17 hadz., u čaćvierhi ad 9—10 hadz. u zali VIII. Proseminar: čytańnie i razbor biełaruskich tekstaŭ—u aŭtorki ad 17—19 hadz. u zali VIII.

Z Savieckaj Biełarusi

M. Tank apracoŭvaje scenar dla biełaruskaha filmu. Savieckaje radyjo padało viestku, što viedamy biełaruski poeta apracoŭvaje scenar p. n. „Baraćba naračanskich rybakoŭ" dla Biełaruskaha Dziaržaŭnaha Filmu.

Kolki hazet vychodzić u Zachodniaj Biełarusi. „Известия" z 5 h. m. padajuć što ŭ Zachodniaj Biełarusi i Ukrainie vychodzić ciapier 90 hazet, pabiełarusku, paŭkrainsku, papolsku i žydoŭsku. Ahułam uva ŭsim SSSR u 1939 h. vychodziła 9 tysiač roznych hazet na 70 jazykoch, u liku 7,2 miljardaŭ ekzemplaraŭ.

Pracy z historyi Biełarusi. Biełaruskaja Akademija Navuk vypuściła I-šy vialiki tom „Historyi Biełarusi" i druhi tom: Mataryjały da historyi Biełarusi. Tomy abyjmajuć pa 20 arkušoŭ (heta znača 1240 staronak) kožny. Zdadzieny ŭ druk 2 hi tom „Historyi Biełarusi" i 3-ci tom „Mataryjałaŭ." Padrychtavany i zdadzieny ŭ druk padručniki „Historyi Biełarusi" dla siarednich škoł i studentaŭ vyšejšych biełaruskich škoł i technikumaŭ. Jak paviedamlaje Mienski radyjofon, u apracoŭcy hetych knižak pryjmali ŭdzieł akademiki Biełaruskaje Akademii Navuk, Hory-Hareckaje biełaruskaje sielska-haspadarčaje akademii i siabra Instytutu Historyi SSSR, akademik Pičeta.

Biełarusy ŭ Łatvii

Biełaruskaja viečaryna-kancert ŭ Ryzie. Biełaruskaje Tavarystva ŭ Łatvii ładziła ŭ subotu 4-ha traŭnia biełaruskuju viečarynu-kancert dla svaich siabroŭ i hościej u Ryzie. Pierad viečarynaju, jakaja adbyłasia na Marštalu vulicy 2, dramatyčnaja družyna Tavarystva adyjhrała adnaaktavuju kamedyju Daleckaha „Michałka," jakuju režyseravaŭ viedamy na łatvijskim biełaruskim hruncie artyst *Jazep Kamaržynski* (pačynajučy ad 1921 hodu jon, jak biełaruski vučyciel i artyst pracavaŭ u Dzvinščynie, a z 1929 hodu pracuje ŭ Ryzie) Rol Jazepa Karyty zhulaŭ Jazep Kajała, rol Adeli — Lucyja Tetar, Julku — Česlava Čekster, Michałku Bahdaleŭčyka — Jazep Kukiel i Žmitraka — Danat Zaryńš. Biełaruskaja hramada, napoŭniŭšaja teatralnuju zalu, pryjmała hulniu artystaŭ duža prychilna i škadavała tolki, što dramatyčnaja družyna apošnim časam vielmi redka pakazvaje svaje pastanoŭki našamu hramadzianstvu. Usie artysty ryskija — narod zdolny i duža prysłužylisia-b biełaruskamu adradženskamu ruchu, kali-b rabili svaje pastanoŭki čaściej.

U kancertnym addzialeńni na viečarynie vystupili: volnaja mastačka śpievaŭ hram. *Nadzieja Komisar*, naradžonaja Mikałajeva (jana skončyła biełaruskuju himnaziju ŭ Dźvinsku, a zatym biełaruskija vučycielskija kursy i Łatvijskuju konservatoryju ŭ Ryzie, maje pryhožaje koloraturnaje soprano i ŭdačna vystupaje ŭ Ryzie i za miežami), jakaja vykanała na biełaruskaj movie romans M. Aładavaha „Zialony dubočak" i harmanizacyju Ipalita Ivanava „Ach ty, biełaja biaroza!" a zatym praśpiavała na łatyskaj movie narodnuju pieśniu K. Vejnnberha „Zala zile" i aryju z opery Verdi „Travijata". Biełaruskaje hramadzianstva, hučnymi vopleskami i kvietkami dziakavała mastačcy i duža škadavała, što zmoranaja śpiavačka, vystupaŭšaja pierad biełaruskim kancertam u rasiejskaj operetcy, pryjechaŭšaja z adnej sceny na druhuju, nie zmahła vystupić z bolšym likam pieśniaŭ. Hram-cy Komisar duža ŭdała akampańjavała volnaja mastačka hram. Volha Baroŭskaja-Pihuleŭskaja (skončyła Maskoŭskuju Konservatoryju), jakaja zatym vystupiła z dvumia, pryhožymi fortepjannymi minijaturami, vykanaŭšy z vialikim mastactvam: Čajkoŭskaha „Dumku" i Musorhskaha „Hapak."

Paśla kancertu ŭ dvuch vialikich zalach adbylisia tancy pad muzyku pryhožaje kapelli F. Zubkina, jakaja, miž inšym, nadzvyčajna dobra vykonvaje biełaruskuju „Lavonichu". Mataryjalnaja ŭdača viečaryny-kancertu taksama dobraja. Dobra pracavaŭ bufet i aryhinalnaja loteryja.

Prysutny

ACHVIARY

Na Biełaruski Nac. Fond:

Karniuk A. 2 lity, Novik Z. 2, ks. Ad. Stankievič 5, Marcinkievič St. 3, a. Al. Koŭš 1, Jehier Al. 2, Kavalevič B. 2, Rynkievič Ul. 0.50, praf. Ivanoŭski V. 2.50, Stankievič St. 1, Šutovič Alf. 2, Bahdanovič J. 2, Šutovič J. 1, Najdziuk J. 2, Najdziuk Č. 1, Dr. K. 5, Jelinski M. 5, Inž. A. Klimovič 5.

Na biednych bieł. dziaciej achviaravaŭ

Katovič J. . . . . 1 lit.

VOKAM PA ŚVIECIE

Pałažeńnie ŭ Narvehii. Vietski z Narvehii ničoha novaha nia prynosiać. Tam adbyvajecca baraćba kala Narvick ale biaz bolšych źmien. Treba adno zaciemić, što anhlijcy zaniali na poŭnačy vyspu Islandyju.

Aryšty ŭ Francyi. Hazety padajuć, što ad pačatku vajny ŭ adnym rajonie Sieny aryštavana 2,170 asob. Aprača taho, 125 pasłoŭ, hieneralnych daradčykaŭ i burmistraŭ kamunistaŭ vysielena na vostraŭ Je. 80 inšych kamunistaŭ budzie vysłana na vostraŭ Nuarmutje.

Jubilej Maskoŭskaha Universytetu. 8 h. m. u Maskvie adbyłosia ŭračystaje śviatkavańnie 185-tych uhodkaŭ Maskoŭskaha Universytetu, u jakim aprača pradstaŭnikoŭ usich sajuznych savieckich respublik pryjmała ŭdzieł tak-ža delehacyja sławackich vučonych. Ad 8 h. m. Maskoŭski Universytet budzie nazyvacca Universytetam im. praf. Łamanosava—vialikaha rasiejskaha poety.

U Švecyi adpružeńnie. Paśla vyjaśnieńnia stanovišča SSSR u spravie Švecyi i paśla abmienu piśmaŭ miž švedzkim karalom Gustavam i Hitleram u Švecyi nastupiła adpružeńnie. Ciapier zaŭvažvajucca što-raz bolš pryjaznyja adnosiny miž SSSR i Švecyjaj. Miž inšym, SSSR pastanaviła dastaŭlać Švecyi naftu. Dziela taho ŭvieś saviecki ekspart nafty, jaki byŭ pryznačany ŭ Italiju, ciapier skiravany ŭ Švecyju.

Kitajcy atakujuć Japoncaŭ. Na Dalokim Uschodzie apošnim časam kitajcy ŭzmocnili akcyju suproć Japonii.

Kanferencyja bałtyckich dziaržaŭ. 10 h. m. u Talinie adbyłosia pasiedžańnie Biura Supracoŭnictva Estonii, Łatvii i Litvy, na jakim pastanoŭlena 15, 16 i 17 červienia sarhanizavać u Talinie kanhres bałtyckich dziaržaŭ i „Bałtycki tydzień."

„Siły ciemry nie pieramohuć"— hetak zajaviŭ papiež Pius XII u svajej pramovie pryjmajučy 4,000 pilihrymaŭ i zaklikajučy usich viernych da malitvy, kab nastupiŭ mir i supakoj na śviecie.

Vyjšaŭ z druku

„Kurs litoŭskaha jazyka"

B. SIREJSKAHA

140 bačyn. Lt. 2.50

Novaje vydańnie datarnavanaje da chutkaha navučeńnia litoŭskaha jazyka. Maje jano pajašnieńni i słoŭniki: rasiejski, polski i žydoŭski (pa Lt. 1.50).

Vydańnie „Spaudos Fondas"
Vilnius, Gedimino 23.

Vyraby Dziaržaŭnaj Tabačnaj Fabryki ŭ Vilni

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Polski napis u Vostraj Bramie, jak padaje „Vilniaus Balsas", 7 h. m. źniaty, a na jaho miesca viernuty napis łacinski, jaki kaliś byŭ i jaki ŭ svaim časie palaki źniali.

3,759 padpryjemstvaŭ zarejestravana ŭ Vilni da 1.IV siol. u Handlovym Rejestry, z hetaha liku padpryjemstvaŭ handlovych jość 2847, a pradpryjemstvaŭ pramysłovych — 61.

Košt utrymańnia pavialičyŭsia ad pačatku vajny da m-ca sakavika na 31 pracent. Padnialisia taksama ceny na roznyja mataryjały ŭ hetym časie na 30 pracentaŭ.

1450 lekaraŭ pracuje ciapier u Lićvie. U hetaha liku 578 lekaraŭ pracuje ŭ Vilenskim vokruzie.

Šmalec pa źnižanaj canie budzie pradavać „Maistas" uva ŭsich svaich kramach ad 10 da 25 maja sioleta. Cana 1 klh. šmalcu ŭ hetym časie budzie 2.90 lt. a nie 3.10 lt., jak zaŭsiody. U hetym časie kožnaja asoba budzie mahčy kupić pa źnižanaj canie 5 klh. šmalcu.

Zabili litoŭskaha palicyjanta I Blažysa nadoviačy ŭ Vilni na Lipoŭcy. Zabojcy dasiul niaviedamy.

200.000 litaŭ pazyki atrymaje Vilnia na investycyjnyja raboty, dziakujučy starańniam p. burmistra K. Stašysa ŭ Koŭni.

Internaty dla ŭciekačoŭ u Vilni majuć być chutka źlikvidavanyja, a ŭciekačy raźmieščany buduć na pravincyi.

Nia možna vysyłać zakaznych pačak pałonnym u Niamieččynu — hetkaje abvieščańnie padała pošta.

Sud nad siabrami O. P. W. maje adbycca 28 h. m. u Koŭnie. Abvinavačanych jość 5 palakoŭ i 1 polka.

Zhareła 30 ha lesu ŭ Padbrodzkaj vołaści. Straty 12,000 litaŭ U Rudziskaj vołaści tak-ža paŭstaŭ pažar u lesie i zhareła 0 ha maładoha lesu. Straty taksama vialikija.

Nuncyj papieski Mnsgr. Centoza byŭ 9 h. m. u Vilni i adviedaŭ vice-premjera Bizaŭskasa i arcyb. Jałbrzykoŭskaha, ahladaŭ tak-ža Vilenskuju Katedru. U suviazi z hetym spadziajucca, što chutka budzie, prynamsi častkova, urehulavanaja sprava litoŭskich nabaženstvaŭ u Vilni.

Padstrelili litoŭskaha palicyjanta Prusajtysa kala mahiłak na Rossach 9 h. m niejkija čatyroch mužčyn, katoryja havaryli papolsku. U hetaj spravie viadziecca śledztva.

Źjezd siabroŭ b Sajuzu Vyzvaleńnia Vilni adbyŭsia 10 i 11 h. m. u Vilni. U časie hetaha źjezdu 11 h. m. adbyłosia ŭračystaje adkryćcio Muzeju Vyzvaleńnia Vilni.

Fabryku radyjoaparataŭ arhanizuje ŭ Koŭni „Lietuvos Radjo". Košt budovy jaje budzie siahać 200,000 litaŭ. Fabryka budzie rabić tannyja aparaty dla vioski. U fabrycy henaj buduć pracavać specyjalisty i z Vilni.

8000 siemjaŭ, ahułam-ža kala 25,000 asob karystaje z hramadzkaje apieki mahistratu m. Vilni. Na apieku hetu mahistrat praznačyŭ 2 z pałavinaju miljonaŭ litaŭ.

Nie zabudźcie kupić los
1 klasy XVII Dziaržaŭnaje Loteryi

ŭ I-šaj Kolektury Dziaržaŭnaje Loteryi

VILTIS

Vilnia, Giedymina vul. 12 (nad čyrvonym štralam).

Na pravincyju bilety vysyłajucca za paštovym zaličeńniem.

Patrebnyja kalektary ŭ Vilni i na pravincyi.

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMOVIČIUS
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ
Telefon u drukarni i redakcyju 28-32.
Fr. Skarynos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1
Biel. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1.

VILNIUS